

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΕΩΠΟΝΩΝ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Κοινοφελές Ίδρυμα
Ιωάννη Σ. Λάτση

ΧΟΡΗΓΟΣ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ ΙΩΑΝΝΗ Σ. ΛΑΤΣΗ

ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ ΦΑΛΑΙΣΙΑΣ

*Μελέτη Σχεδιασμού και Υλοποίησης Δράσης:
"Καλλιέργεια Λειμώνιων Φυτών για Βελτίωση Βοσκοτόπων"*

Υπεύθυνος Γεωπόνος Δράσης
Γεωργανάς Κωνσταντίνος, Γεωπόνος Δ. Φαλαισίας

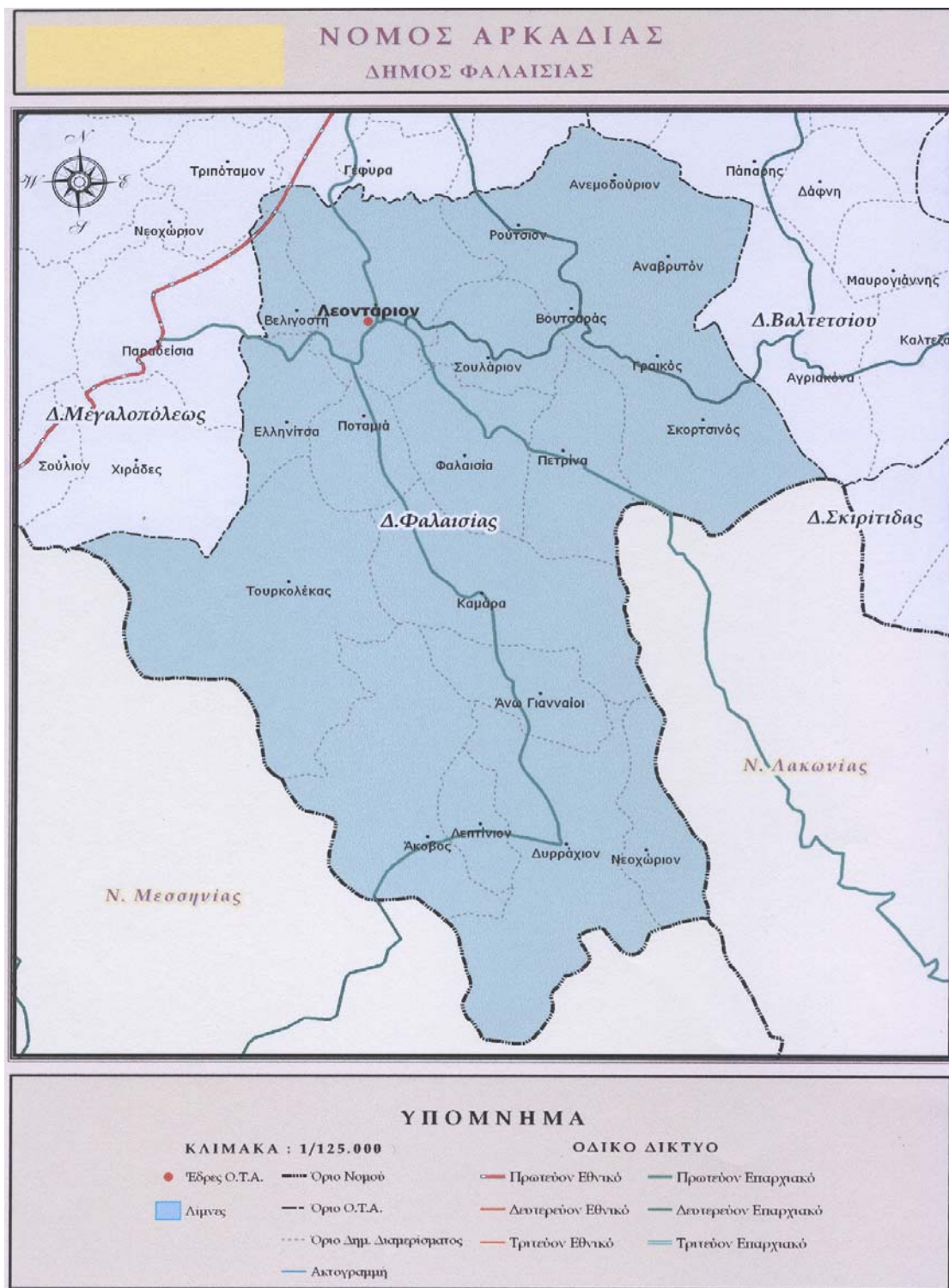
Επιστημονικός Υπεύθυνος Δράσης
Γαρυφαλλιά Οικονόμου, Επικ. Καθηγήτρια Γ.Π.Α.
Ιωάννης Χατζηγεωργίου, Επικ. Καθηγητής Γ.Π.Α.

Α. ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

1. ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ:

Ο Δήμος Φαλαισίας με έδρα το Λεοντάρι, βρίσκεται στο νοτιοδυτικό τμήμα του νομού Αρκαδίας, γειτνιάζοντας με ΟΤΑ του Νομού Μεσσηνίας στα νότια και δυτικά και με ΟΤΑ του Νομού Λακωνίας στα ανατολικά καταλαμβάνοντας συνολική έκταση 274.926 στρεμμάτων. (Εικόνα 1)

Εικόνα 1: Χάρτης της περιοχής όπου φαίνονται τα όρια του Δήμου.

Γεινιάζει :

- Βόρεια και βορειοδυτικά με το Δήμο Μεγαλόπολης
- Βορειοανατολικά με το Δήμο Βαλτετσίου
- Ανατολικά με το Δήμο Πελλάνας (Ν. Λακωνίας)
- Νότια με το Δήμο Καλαμάτας (Ν. Μεσσηνίας)
- Νοτιοδυτικά με το Δήμο Θουρίας (Ν. Μεσσηνίας)
- Δυτικά με τους Δήμους Αρφαρών και Οιχαλίας (Ν. Μεσσηνίας)

Στα όρια του συμπεριλαμβάνονται είκοσι (20) τοπικά διαμερίσματα και έχει έδρα το τοπικό διαμέρισμα Λεονταρίου. Η οικιστική διάρθρωση, το ανάγλυφο της περιοχής, η έκταση και το υψόμετρο κάθε Τοπικού Διαμερίσματος του Δήμου δίνεται στον πίνακα 1.

Πίνακας 1: Οικισμοί της περιοχής μελέτης (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Α/Α	Δημοτικά/Κοινοτικά διαμερίσματα	Ορεινά ημιορεινά και πεδινά Δ.Δ/Κ.Δ.	Επιφάνεια (τ.χμ.)	Μέσο υψόμετρο
1	Δ.Δ.Λεονταρίου	Η	21,576	522
2	Δ.Δ.Ακόβου	Ο	26,023	883
3	Δ.Δ.Αναβρυτού	Ο	14,611	654
4	Δ.Δ.Ανεμοδουρίου	Η	6,450	700
5	Δ.Δ.Βελιγοστής	Η	3,950	440
6	Δ.Δ.Βουτσαρά	Π	3,950	550
7	Δ.Δ.Γιανναίων	Ο	9,549	677
8	Δ.Δ.Γραικού	Η	4,525	560
9	Δ.Δ.Δυρραχίου	Ο	30,147	800
10	Δ.Δ.Ελληνίτσης	Ο	8,250	520
11	Δ.Δ.Καμάρας	Ο	23,120	543
12	Δ.Δ.Λεπτινίου	Η	5,274	970
13	Δ.Δ.Νεοχωρίου	Ο	8,999	1180
14	Δ.Δ.Πετρίνας	Ο	13,225	656
15	Δ.Δ.Ποταμιάς	Ο	8,050	450
16	Δ.Δ.Ρουτσίου	Π	5,525	520
17	Δ.Δ.Σκορτσινού	Η	19,462	530
18	Δ.Δ.Σουλαρίου	Η	9,550	540
19	Δ.Δ.Τουρκολέκα	Ο	39,239	800
20	Δ.Δ.Φαλαισίας	Ο	13,451	756
	ΔΗΜΟΣ ΦΑΛΛΑΙΣΙΑΣ		274,926	651

Στον πίνακα 2 απεικονίζεται αναλυτικά η πληθυσμιακή εξέλιξη των οικισμών κάθε δημοτικού διαμερίσματος κατά την δεκαετία 1991-2001. Γενικά όμως ανάμεσα στα επιμέρους Δημοτικά διαμερίσματα επικρατούν διάφορες τάσεις πληθυσμιακής μεταβολής, με κυριότερη την μειωτική. Αν και σε ορισμένα Δ.Δ. διακρίνονται και αυξητικές τάσεις, εντούτοις δεν είναι τόσο ισχυρές ώστε να επιβληθούν των αντιθέτων, με αποτέλεσμα ο πραγματικός πληθυσμός του Δήμου Φαλαισίας την δεκαετία 1991 – 2001 να εμφανίζεται μειωμένος κατά 2,03%, ακολουθώντας την τάση που διαγράφεται και στο επίπεδο του νομού Αρκαδίας και μάλιστα με ισχυρότερο ρυθμό.

Ο πληθυσμός των οικισμών της περιοχής μελέτης εξαρτάται άμεσα από τα αστικά-ημιαστικά κέντρα Τρίπολης, Μεγαλόπολης, Καλαμάτας κτλ, σε όλους τους τομείς (εργασία, εκπαίδευση, ψυχαγωγία κ.α.). Επίσης η σοβαρή και συνεχής πληθυσμιακή ελάττωση έχει άμεση σχέση με την παραγωγική δομή της περιοχής η οποία δεν ακολούθησε τις εξελίξεις της οικονομίας, καθώς και με τη μη αξιοποίηση των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων κυρίως στον αγροτικό αλλά και τον τουριστικό τομέα. Έτσι η μη δημιουργία προϋποθέσεων συγκράτησης του πληθυσμού αναπόφευκτα επιφέρει την διαχρονική μείωση του δυναμικού του Δήμου.

Πίνακας 2: Πληθυσμιακή εξέλιξη στο Δήμο Φαλαισίας κατά τη δεκαετία 1991 -2001 (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Δημ. Διαμέρισμα	Πληθυσμός 2001	Οικισμός	Πληθυσμός 2001	Πληθυσμός 1991	Μεταβολή (%)
Ακόβου	264	Άκοβος	246	293	-16,04
		Γούατα	18	29	-37,93
Αναβρυτού	96	Αναβρυτόν	60	83	-27,71
		Κάτω Αναβρυτόν	36	33	9,09
Ανεμοδουρίου	133	Ανεμοδούριον	133	130	2,31
Βελιγοστής	131	Βελιγοστή	131	98	33,67
Βουτσαρά	90	Βουτσαράς	90	75	20
Γιανναίων	89	Άνω Γιανναίοι	23	39	-41,03
		Κάτω Γιανναίοι	66	73	-9,59
Γραικού	61	Γραικός	61	38	60,53
Δυρραχίου	299	Δυρράχιον	299	255	17,25
Ελληνίτσης	95	Ελληνίτσα	95	82	15,85
Καμάρας	355	Καμάρα	287	416	-31,01
		Καμποχώριον	68	80	-15
Λεονταρίου	384	Λεοντάριον	289	306	-4,93
		Γαβριά	10	9	11,11
		Καλύβια	24	28	-14,29
		Καμαρίτσα	24	24	0
		Κοτσιρίδιον	37	37	0
Λεπτινίου	69	Λεπτινιον	69	95	-27,37
Νεοχωρίου Φαλαισίας	111	Νεοχώριον	111	79	40,51
Πετρίνας	90	Πετρίνα	50	58	-13,79
		Μονή Αμπελάκη	4	7	-42,86
		Σπαναίικα	36	52	-30,77
Ποταμιάς	100	Ποταμιά	100	116	-13,79
Ρουτσίου	67	Ρούτσιο	67	69	-2,9
Σκορτσινού	220	Σκορτσινό	220	219	0,46
Σουλαρίου	109	Σουλάριον	109	61	78,69
Τουρκολέκα	301	Τουρκολέκας	301	274	9,85
Φαλαισίας	165	Φαλαισία	150	126	19,05
		Μονή Μπούρα	15	12	25
ΣΥΝΟΛΟ	3229		3229	3296	-2,03

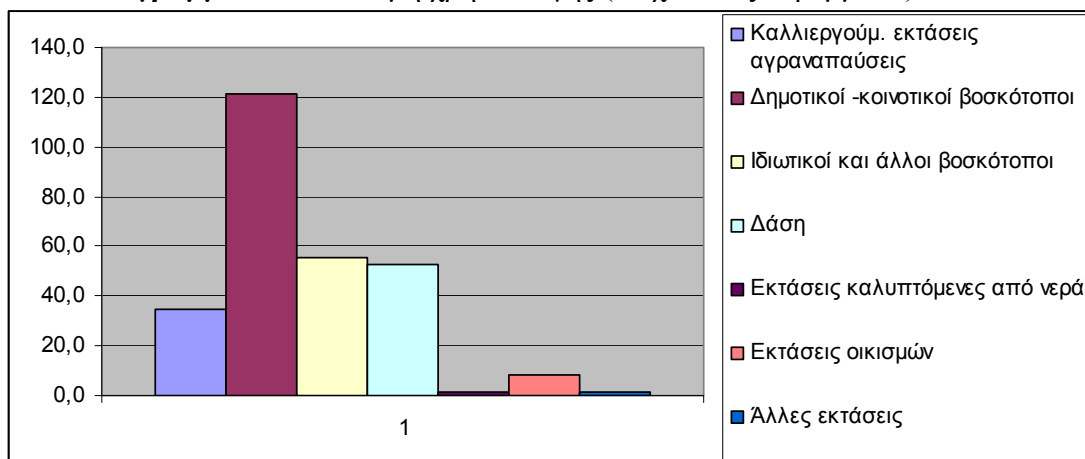
2. ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Η κατανομή των χρήσεων γης στην περιοχή παρουσιάζεται στον πίνακα 3 και στο διάγραμμα 1 όπου φαίνεται ότι στο σύνολο της περιοχής μελέτης κυριαρχούν οι δασικές εκτάσεις και ακολουθούν οι βοσκότοποι και οι καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγραναπαύσεις. Οι κύριες γεωργικές καλλιέργειες είναι ελιάς, καρυδιάς, αμπελιού και μονοετείς καλλιέργειες δημητριακών. Στον Δήμο δεν υπάρχουν προστατευόμενες περιοχές Natura.

Πίνακας 3. Κατανομή χρήσεων γης σε χιλιάδες στρέμματα (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Δήμος/ Κοινότητα	Σύνολο εκτ.	Καλ/νες. εκτ. αγραν/σης	Δημοτικοί - κοινοτικοί βοσκότοποι	Ιδιωτικοί και άλλοι βοσκότοποι	Δάση	Εκτάσεις καλυπτόμενες από νερά	Εκτ. οικισμών	Άλλες εκτάσεις
Ακόβου	26,0	3,6	8,1	-	13,7	0,1	0,5	-
Αναβρυτού Ανεμοδουρίου Βουτσαρά Γραϊκού Ρουτσιού Σκορτσινού	54,5	8,1	20,3	16,2	8,1	0,7	1,2	0,0
Βελιγοοτής	4,0	1,3	-	1,3	0,8	0,1	0,5	-
Πανναίων	9,5	1,2	6,7	1,3	-	-	0,3	-
Δυρραχίου	30,1	2,7	15,3	0,4	10,9	-	0,9	-
Ελληνίτσης	8,3	1,0	4,0	2,4	0,3	0,2	0,4	-
Καμάρας	23,1	3,8	10,7	0,6	7,0	0,1	0,5	0,4
Λεονταρίου	21,6	3,9	3,0	12,1	1,2	0,2	1,2	-
Λεττινίου	5,3	0,5	-	4,5	-	-	0,3	-
Νεοχωρίου Φαλαισίας	9,0	0,8	2,1	1,2	4,7	-	0,2	-
Πετρίνας	13,2	1,6	1,3	4,3	5,2	-	0,8	-
Ποταμιάς	8,1	1,4	5,8	0,4	-	0,1	0,4	-
Σουλαρίου	9,6	0,8	-	7,6	0,7	-	0,2	0,4
Τουρκολέκα	39,2	2,5	35,6	0,2	0,1	-	0,4	0,4
Φαλαισίας	13,5	1,5	8,6	2,6	-	0,1	0,3	0,4
Σύνολο	275,0	34,7	121,5	55,1	52,7	1,6	8,1	1,6

Διάγραμμα 1. Κατανομή χρήσεων γης (σε χιλιάδες στρέμματα).

3. ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Το οικονομικό κέντρο της περιοχής του Δήμου Φαλαισίας είναι η Τρίπολη, πρωτεύουσα του Νομού Αρκαδίας, όπου καταγράφεται και η μεγαλύτερη συγκέντρωση του πληθυσμού στο νομό, καθώς και η πόλη της Μεγαλόπολης η οποία συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό κατοίκων. Η κύρια απασχόληση των κατοίκων στο Δήμο Φαλαισίας συγκεντρώνεται στη γεωργία και την κτηνοτροφία, ενώ σημαντικός αριθμός απασχολείται στο δευτερογενή τομέα (εργαζόμενοι στη ΔΕΗ).

Όπως φαίνεται στον πίνακα 4 ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του Δήμου Φαλαισίας, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή πληθυσμού (2001), ανέρχεται στα 564 άτομα, από τα οποία τα 523 είναι απασχολούμενοι, ενώ οι υπόλοιποι είτε δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, είτε είναι άνεργοι. Το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στο σύνολο του πληθυσμού είναι 17,46%.

Πίνακας 4: Οικονομικός Ενεργός Πληθυσμός (2001) (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Δημοτικό Κοινοτικό Διαμέρισμα	Οικονομικώς ενεργοί							Οικονομικώς μη ενεργοί
	Σύνολο	Απασχολούμενοι					Άνεργοι	
		Σύνολο	α'γενής Τομέας	β'γενής Τομέας	γ'γενής Τομέας	Δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας	Σύνολο	
Δ.Δ.Λεονταρίου	129	122	20	52	42	8	7	236
Δ.Δ.Ακόβου	49	45	3	21	16	5	4	141
Δ.Δ.Αναβρυτού	9	6	0	2	3	1	3	56
Δ.Δ.Ανεμοδουρίου	22	21	6	8	7	0	1	66
Δ.Δ.Βελιγοστής	9	9	2	5	2	0	0	53
Δ.Δ.Βουτσará	8	7	1	1	5	0	1	45
Δ.Δ.Γιανναίων	7	7	3	2	1	1	0	36
Δ.Δ.Γραϊκού	5	4	0	2	2	0	1	23
Δ.Δ.Δυρραχίου	48	48	20	14	14	0	0	105
Δ.Δ.Ελληνίτσης	11	11	5	4	2	0	0	27
Δ.Δ.Καμάρας	59	49	16	23	8	2	10	146
Δ.Δ.Λεπτινίου	3	3	0	2	1	0	0	19
Δ.Δ.Νεοχωρίου Φαλαισίας	21	18	2	5	10	1	3	28
Δ.Δ.Πετρίνας	20	18	8	3	7	0	2	53
Δ.Δ.Ποταμιάς	27	27	6	10	8	3	0	51
Δ.Δ.Ρουτσίου	6	5	1	2	2	0	1	16
Δ.Δ.Σκορτσινού	44	43	16	8	13	6	1	142
Δ.Δ.Σουλαρίου	6	6	1	0	4	1	0	42
Δ.Δ.Τουρκολέκα	58	53	26	19	7	1	5	118
Δ.Δ.Φαλαισίας	23	21	5	8	8	0	2	72
ΔΗΜΟΣ ΦΑΛΑΙΣΙΑΣ	564	523	141	191	162	29	41	1.475

Από τους απασχολούμενους, το μεγαλύτερο ποσοστό απασχολείται στον δευτερογενή τομέα, ακολουθεί ο τριτογενής τομέας και το μικρότερο ποσοστό απασχολείται στον πρωτογενή τομέα. Αυτό οφείλεται στη γεινίαση και εξάρτηση του Δήμου από το αστικό κέντρο της Μεγαλόπολης. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού απασχολείται στη μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ στη Μεγαλόπολη καθώς και σε ιδιωτικές και δημόσιες υπηρεσίες της περιοχής.

Στον πρωτογενή τομέα η περιοχή παράγει ελαιόλαδο, καρύδια, κτηνοτροφικές τροφές, κυρίως καλαμπόκι και σιτηρά. Έντονο είναι το στοιχείο της κτηνοτροφίας με την εκτροφή κυρίως αιγοπροβάτων, ενώ δραστηριοποιημένος παρουσιάζεται και ο τομέας της μελισσοκομίας.

Στο Δήμο Φαισσίας λειτουργούν πέντε (5) μεταποιητικές μονάδες (πίνακας 5).

Πίνακας 5: Μεταποιητικές μονάδες που λειτουργούν στο Δήμο Φαισσίας

Εμπορική Επωνυμία – Διακριτός τίτλος	Τοπικό Διαμέρισμα	Επιχειρηματική δραστηριότητα
Καρατζαφέρης Φώτιος	Ποταμιά	Ελαιοτριβείο
Αφοί Γκρίτζαλη Ε.Ε. - «Αρκαδική Μελισσοκομία»	Λεοντάρι	Τυποποίηση μελιού
Σμυρνή Δήμητρα - «Οικολογικό Μονοπάτι ΠΑΝ»	Λεοντάρι	Παρασκευή τυποποίηση μελιού, κρασιού, αρωματικών φυτών.
Μανιάτη Γεωργία - «Στάθης»	Ποταμιά	Εργαστήριο κρέατος αλλαντικά
Αθανασόπουλος Χρήστος	Ποταμιά	Οινοποιείο

Πηγή: Δήμος Φαισσίας

Στο Δήμο λειτουργούν είκοσι (20) οικοδομικές και χωματουργικές επιχειρήσεις. Οι οικοδομικές και χωματουργικές επιχειρήσεις εντάσσονται στην οικοδομική δραστηριότητα που έχει αναπτυχθεί στην περιοχή. Η ανάπτυξη της οικοδομικής δραστηριότητας οφείλεται κυρίως στην ανάπτυξη του τουρισμού, με την έννοια ότι ανακατασκευάζονται οι πατρικές κατοικίες σαν δεύτερη κατοικία του αστικού πληθυσμού με καταγωγή από την περιοχή.

Άλλες επιχειρήσεις που εντάσσονται στις δραστηριότητες του δευτερογενούς τομέα είναι μία βιοτεχνία υαλοχάρτου που εδρεύει στο Καμποχώρι.

Ο τριτογενής τομέας περιλαμβάνει κυρίως εμπορικές επιχειρήσεις. Συνολικά λειτουργούν 40 εμπορικές επιχειρήσεις στο Δήμο Φαισσίας. Πρόκειται κυρίως για καφεενεία – παντοπωλεία αλλά και ταβέρνες, εστιατόρια, καταλύματα. Τα

καταλύματα που λειτουργούν (πίνακας 6) στο Δήμο βρίσκονται στο Λεοντάρι στο Τουρκολέκα και στο Δυρράχι.

Πίνακας 6: Ξενοδοχειακές μονάδες και δυναμικότητά τους

Εμπορική Επωνυμία – Διακριτός τίτλος	Δυναμικότητα	Παρατηρήσεις
«Ξενώνας Λεονταρίου» Μπουγιούκος Ηλίας- Μιχολιάς Λεωνίδα	19	Ξενώνας-εστιατόριο
Ξενώνας Τουρκολέκα	7	Ξενώνας-εστιατόριο
Ξενώνας Δυρραχίου	17	Ξενώνας-εστιατόριο
Ξενώνας « Αρχοντικό Ευ - Ιω» Λεοντάρι, Χάγιου Σταυρούλα	7	Ξενώνας

Πηγή: Δήμος Φαλαισίας

Το φυσικό περιβάλλον σε συνδυασμό με τα πολιτιστικά και ιστορικά μνημεία και τις παραδόσεις της είναι στοιχεία που δημιουργούν πλεονέκτημα για την ανάπτυξη κυρίως του ορεινού τουρισμού. Στο πλαίσιο αυτό δημιουργούνται δυνατότητες περιπατητικών – διαδρομών, πεζοπορίες σε μονοπάτια, σε συνδυασμό με την επίσκεψη ιδιαίτερων φυσικών τοπίων και ιστορικών ή άλλων αξιοθέατων.

4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Παιδεία

Σήμερα, ο Δήμος Φαλαισίας διαθέτει ένα (1) Νηπιαγωγείο με 6 μαθητές και ένα (1) Δημοτικό Σχολείο με 22 μαθητές, που λειτουργούν στον οικισμό του Λεονταρίου (πίνακας 7). Όσον αφορά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο και Λύκειο) οι μαθητές που κατοικούν στο Δήμο Φαλαισίας φοιτούν στο Γυμνάσιο και Λύκειο που βρίσκονται στην πόλη της Μεγαλόπολης.

Πίνακας 7: Εκπαιδευτικές Υποδομές

Δημοτικό Διαμέρισμα	Νηπιαγωγεία		Δημοτικά Σχολεία			Γυμνάσια		Λύκεια	
	Αριθμός	Μαθητές	Αριθμός	Μαθητές	Τάξεις που λειτουργούν	Αριθμός	Μαθητές	Αριθμός	Μαθητές
Λεονταρίου	1	6	1	22	6				
ΣΥΝΟΛΟ	1	6	1	22	6	0	0	0	0

Πηγή: Δήμος Φαλαισίας

Αθλητισμός

Στο Δήμο Φαλαισίας δεν υπάρχουν ολοκληρωμένες αθλητικές εγκαταστάσεις. Λειτουργούν δύο γήπεδα ποδοσφαίρου και πέντε γήπεδα ποδοσφαίρου 5Χ5 στους οικισμούς Καμάρας, Δυρραχίου, Σκορτσινού, Ελληνίτσας και Λεπτινίου.

Υγεία και Πρόνοια

Στον τομέα της υγείας και πρόνοιας, οι υποδομές στο Δήμο Φαλαισίας αφορούν σε τρία αγροτικά ιατρεία που λειτουργούν στους οικισμούς Δυρραχίου, Λεονταρίου και Σκορτσινού. Η νοσοκομειακή περίθαλψη παρέχεται από το Κέντρο Υγείας Μεγαλόπολης και το Νοσοκομείο Τρίπολης, ενώ δεν υπάρχουν ιδιωτικές κλινικές ή ιατρεία.

Πολιτισμός

Στο Δήμο δραστηριοποιούνται 9 πολιτιστικοί σύλλογοι. Στους οικισμούς του Σκορτσινού και της Ελληνίτσας λειτουργούν λαογραφικά μουσεία.

Κεντρικές Λειτουργίες – Υπηρεσίες

Οι μόνες υπηρεσίες που λειτουργούν στον Δήμο είναι το Δημαρχείο και Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) στο Λεοντάρι.

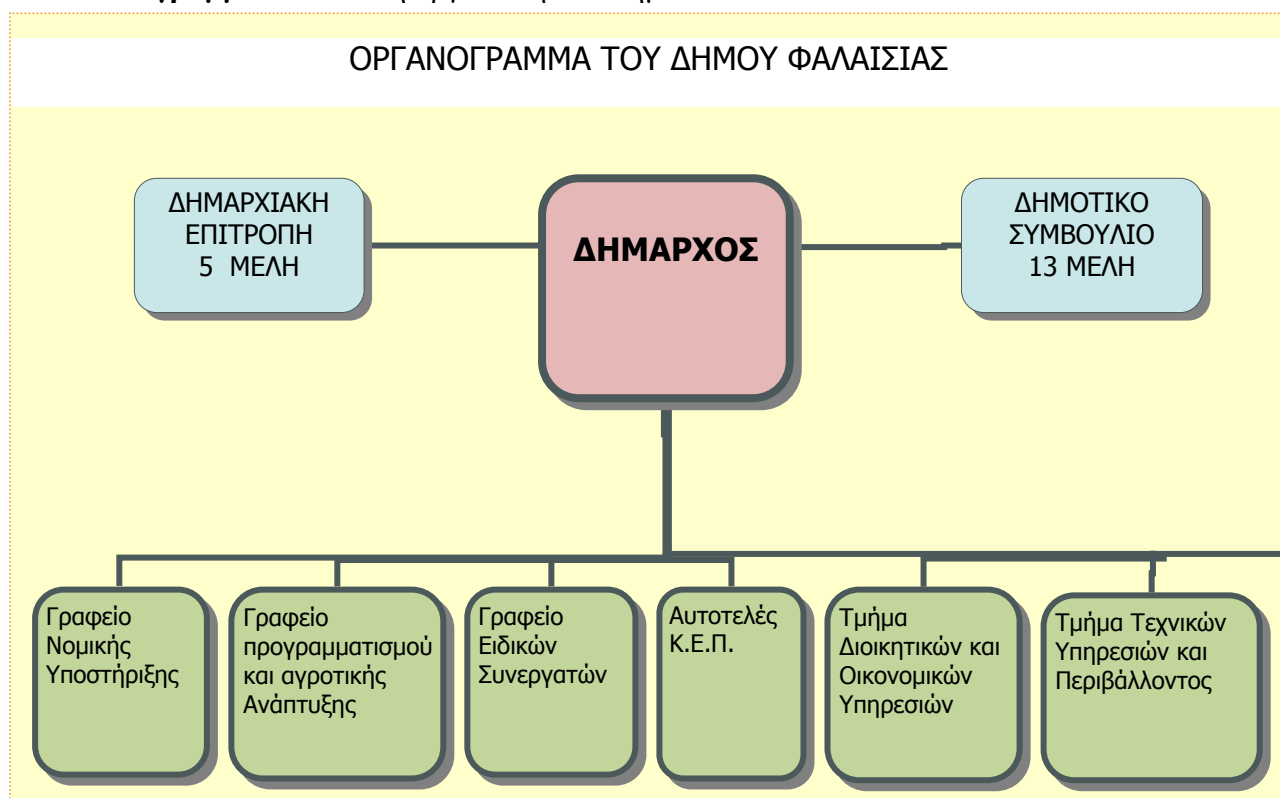
Περιγραφή της Υφιστάμενης Κατάστασης του Δήμου Φαλαισίας ως ΟΤΑ

Οι υπηρεσίες του Δήμου στεγάζονται σε διώροφο κτίριο στον οικισμό του Λεονταρίου. Η διάρθρωση των υπηρεσιών και οι δραστηριότητες του Δήμου κατανέμονται στα κάτωθι Γραφεία/Τμήματα:

1. Γραφείο Νομικής Υποστήριξης
2. Γραφείο Προγραμματισμού και Αγροτικής Ανάπτυξης
3. Γραφείο Ειδικών Συνεργατών
4. Αυτοτελές Γραφείο Κ.Ε.Π.
5. Τμήμα Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών
6. Τμήμα Τεχνικών Υπηρεσιών και Περιβάλλοντος

Ακολουθεί μια διαγραμματική απεικόνιση, οργανόγραμμα, (διάγραμμα 2) της βασικής οργάνωσης του Δήμου και μια συνοπτική αναφορά στις αρμοδιότητες των επιμέρους υπηρεσιών του.

Διάγραμμα 2 : Βασική οργάνωση του Δήμου

5. ΓΕΩΡΓΙΑ – ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Στο Δήμο Φαλαισίας δραστηριοποιούνται 1090 αγροτικές εκμεταλλεύσεις (πίνακας 8) όπου στην πλειοψηφία τους αφορούν σε αμιγώς γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Η εκμετάλλευση μικτής μορφής αποτελεί τον αποδοτικότερο, από οικονομικής άποψης, τρόπο εκμετάλλευσης της γης. Κατά τη διάρκεια του χρόνου η γη χρησιμοποιείται αφενός για την καλλιέργεια γεωργικών προϊόντων και αφετέρου βόσκεται από τα κτηνοτροφικά ζώα

Πίνακας 8: Παραγωγική κατεύθυνση γεωργικών εκμεταλλεύσεων

α/ α	Τοπικό Διαμέρισμα	Μικτές Εκμ/σεις	Γεωργικές Εκμ/σεις	Σύνολο
1	Άκοβος	11	33	44
2	Αναβρυτός	7	50	57
3	Ανεμοδούρι	1	89	90
4	Βελιγροστή	5	29	34
5	Βουτσαρά	3	29	32
6	Γιανναίοι	4	39	43
7	Γραικός	1	7	8
8	Δυρράχι	15	22	37
9	Ελληνίτσα	2	25	27
10	Καμάρα	28	182	210
11	Λεοντάρι	12	77	89
12	Λεπτίни	0	1	1
13	Νεοχώρι	0	2	2
14	Πετρίνα	8	41	49
15	Ποταμιά	3	54	57
16	Ρούτσι	2	14	16
17	Σκορτσινού	8	79	87
18	Σουλάρι	0	43	43
19	Τουρκολέκα	29	86	115
20	Φαλαισία	6	43	49
	ΣΥΝΟΛΟ	145	945	1090

Πηγή: Δήμος Φαλαισίας

Στην περιοχή του Δήμου Φαλαισίας η κύρια πατροπαράδοτη ασχολία των κατοίκων είναι η κτηνοτροφία. Η κτηνοτροφική παραγωγή προσανατολίζεται στην παραγωγή κρέατος και γαλακτοκομικών προϊόντων.

Ο αριθμός των ζώων που εκτρέφονται κυρίως σε οικογενειακή βάση, αναφέρεται στον παρακάτω πίνακα 9 όπου φαίνεται ότι η αιγοπροβατοτροφία είναι ο κύριος κτηνοτροφικός κλάδος στην περιοχή ενώ έντονα δραστηριοποιείται και ο κλάδος της μελισσοκομίας.

Πίνακας 9. Ζωικό κεφάλαιο (Πηγή: Δήμος Φαλαισίας)

α/α	Τοπικό Διαμέρισμα	Πρόβατα	Αίγες	Βοοειδή	Μελίσσια	Ορνιθοειδή	Κουνέλια	Χοίροι	Ιπποειδή
1	Άκοβος	101	162	0	687	321	2	0	9
2	Αναβρυτός	82	6	0	20	387	8	0	4
3	Ανεμοδούρι	0	0	0	70	135	0	0	1
4	Βελιγοστή	750	305	25	100	415	40	2	1
5	Βουτσαρά	18	6	0	13	210	0	0	1
6	Γιανναίοι	0	6	0	134	280	2	0	1
7	Γραικός	248	203	0	0	60	0	0	0
8	Δυρράχι	5	570	0	60	304	2	0	13
9	Ελληνίτσα	305	892	6	0	85	2	0	0
10	Καμάρα	92	227	0	397	2468	23	12	5
11	Λεοντάρι	168	20	16	1917	1090	10	17	3
12	Λεπτίτι	0	5	0	0	100	0	0	0
13	Νεοχώρι	20	10	0	0	130	0	0	3
14	Πετρίνα	403	400	0	740	430	2	7	4
15	Ποταμιά	160	21	0	120	100	12	0	3
16	Ρούτσι	16	0	0	0	15	0	0	0
17	Σκορτσινού	285	54	0	145	487	5	0	5
18	Σουλάρι	3	0	15	20	240	4	0	0
19	Τουρκολέκα	580	1128	6	239	881	24	8	31
20	Φαλαισία	173	244	0	360	598	16	0	7
ΣΥΝΟΛΟ		3409	4259	68	5022	8736	152	46	1

Ο αριθμός και το μέγεθος των εκμεταλλεύσεων αιγοπροβατοτροφίας στην περιοχή φαίνονται στον πίνακα 10 που ακολουθεί. Το 1/3 περίπου των εκμεταλλεύσεων είναι δυναμικότητας άνω των 50 ζώων και κατέχουν το 88% του συνόλου των ζώων της περιοχής.

Πίνακας 10: Αριθμός και μέγεθος εκμεταλλεύσεων (Πηγή: Δήμος Φαλαισίας)

Μέγεθος εκμετάλλευσης (αριθμός ζώων)	Αριθμός εκμεταλλεύσεων	Σύνολο ζώων
15-50	40	827
51-100	6	387
101-300	5	812
>300	9	5257
ΣΥΝΟΛΟ	60	7283

Στον πίνακα 11 που ακολουθεί καταγράφονται οι κυριότερες καλλιέργειες στην περιοχή. Από τις δενδρώδεις καλλιέργειες κυριαρχεί η ελαιοκαλλιέργεια και ακολουθεί η καλλιέργεια καρυδιάς. Σε μικρή έκταση συναντάμε την καλλιέργεια αμπελιών ενώ σε σημαντική έκταση καλλιεργούνται ετήσιες καλλιέργειες κυρίως για την παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων.

Πίνακας 11: Φυτικό κεφάλαιο (Πηγή: Δήμος Φαλαισίας)

α/α	Είδος καλλιέργειας	Στρέμματα	Αριθμός δέντρων
<i>A</i>	<i>Δενδρώδεις καλλιέργειες</i>		
1	Ελιές	12.427	145.784
2	Καρυδιές	1.549	9.686
<i>B</i>	<i>Αμπέλια</i>	329	
<i>Γ</i>	<i>Ετήσιες καλλιέργειες</i>		
1	Βρώμη	927	
2	Κριθάρι	673	
3	Βίκος	665	
4	Αραβόσιτος	633	
5	Σιτάρι	388	
6	Κηπευτικά	115	
7	Τριφύλλια	73	
8	Κουκιά	58	

6. ΖΗΜΙΕΣ ΑΠΟ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ 2007

Οι ζημιές που υπέστη η περιοχή από τις πυρκαγιές του 2007 είναι τεράστιες καθώς καταστράφηκε έκταση 200.000 στρ. περίπου σε συνολική έκταση 274.926 στρ. που καταλαμβάνει ο Δήμος Φαλαισίας (ποσοστό 72,75%). Η ζημιά ήταν ολοκληρωτική για όλες τις καλλιέργειες με σημαντικότερη αυτή της ελιάς που αποτελεί την κύρια καλλιέργεια της περιοχής. Από τα 145.000 ελαιόδεντρα της περιοχής ζημιώθηκαν 133.000 δέντρα (ποσοστό 92%). Στον πίνακα 12 που ακολουθεί φαίνεται ο αριθμός των ζημιωθέντων δέντρων σύμφωνα με τις δηλώσεις των παραγωγών προς τον ΕΛΓΑ.

Πίνακας 12. Ζημιές φυτικού κεφαλαίου πυρκαγιών 2007
(Πηγή: Δήμος Φαλαισίας)

α/α	Τοπικό Διαμέρισμα	Ελιές	Καρυδιές	Συκιές	Λοιπά Οπορωφόρα	Αμπέλι
		Ζημ. Δέντρα	Ζημ. Δέντρα	Ζημ. Δέντρα	Ζημ. Δέντρα	Ζημ. Στρ.
1	Άκοβος	4.818	304	514	857	60
2	Αναβρυτός	11.252	293	201	377	23
3	Αναβρυτός	10.272	85	73	409	11
4	Βελιγοστή	3.545	367	91	683	29
5	Βουτσαρά	5.176	129	16	225	0
6	Γιανναίοι	394	88	20	9	0
7	Γραικού	1.203	34	0	0	2
8	Ελληνίτσα	5.176	441	94	26	19
9	Καμάρα	11.585	1.730	1.314	388	23
10	Λεοντάρι	16.243	417	291	3.708	82
11	Πετρίνα	5.537	130	32	327	10
12	Ποταμιά	8.783	487	233	148	36
13	Ρούτσι	2.200	6	5	43	3
14	Σκορτσινός	13.166	177	39	398	1
15	Σουλάρι	6.992	54	105	328	10
16	Τουρκολέκα	15.164	4.065	8.127	1.451	74
17	Φαλαισία	11.842	454	303	564	23
	ΣΥΝΟΛΟ	133.348	9.261	11.458	9.940	402

Ήδη οι παραγωγοί έχουν ξεκινήσει τη διαδικασία ανασύστασης των ζημιωθέντων δέντρων, όμως φαίνεται ότι ένα μεγάλος αριθμός δέντρων αλλά και γεωργικών εκμεταλλεύσεων θα εγκαταλειφθούν.

Οι πυρκαγιές όμως προκάλεσαν σοβαρές ζημιές και στην κτηνοτροφία και αφορούσαν απώλειες ζώων, ζημιές στις σταβλικές εγκαταστάσεις καθώς και στις βοσκήσιμες εκτάσεις που χρησιμοποιούνταν από τον πληθυσμό των αιγοπροβάτων. Η

εύρεση των ζωοτροφών για τα εναπομένοντα ζώα αποτέλεσε το μεγαλύτερο πρόβλημα μετά τις πυρκαγιές καθώς δεν υπήρξε κανένας προγραμματισμός για την ποιοτική και ποσοτική διατροφή των ζώων. Η αποκατάσταση των στάβλων ήταν πρόχειρη, η αντικατάσταση των ζώων δίχως πρόβλεψη βελτίωσης, η διατροφή ελλιπής με αποτέλεσμα η κτηνοτροφία να βρεθεί σε δυσμενέστερη θέση δίχως κανέναν εκσυγχρονισμό.

Στον πίνακα 13 που ακολουθεί φαίνεται ο αριθμός των ζημιωθέντων ζώων σύμφωνα με τις δηλώσεις των παραγωγών προς τον ΕΛΓΑ. Παρατηρούμε ότι εκτός από τα αιγοπρόβατα σημαντικές ζημιές είχαμε και στα μελίσσια καθώς ο κλάδος της μελισσοκομίας δραστηριοποιείται έντονα στην περιοχή.

Πίνακας 13. Ζημιές ζωικού κεφαλαίου πυρκαγιών 2007
(Πηγή: Δήμος Φαλαισίας)

α/α	Τοπικό Διαμέρισμα	Πρόβατα	Αίγες	Όνοι	Χοίροι	Κότες	Μελίσσια	Κουνέλια
1	Άκοβος	0	40	0	1	0	370	0
2	Αναβρυτός	0	0	0	0	60	0	0
3	Ανεμοδούρι	0	0	0	0	180	82	0
4	Βελιγοστή	10	8	2	0	215	80	220
5	Βουτσαρά	0	0	0	0	0	65	0
6	Γιανναίοι	0	0	0	0	0	84	0
7	Ελληνίτσα	0	60	0	0	10	0	0
8	Λεοντάρι	35	54	8	0	30	2.223	0
9	Πετρίνα	0	0	0	0	30	195	0
10	Ποταμιά	10	9	1	0	25	0	40
11	Σκορτσινός	0	21	0	0	0	122	0
12	Σουλάρι	0	0	0	0	0	20	0
13	Τουρκολέκα	65	842	7	35	35	148	30
14	Φαλαισία	0	0	1	0	0	250	0
	ΣΥΝΟΛΟ	120	1.034	19	36	595	3.639	290

Παρά τις δύσκολες συνθήκες και την δυσμενή θέση της κτηνοτροφίας στην περιοχή οι παραγωγοί διατήρησαν τις εκμεταλλεύσεις τους και παρέμειναν στις

εστίες τους αποδεικνύοντας ότι αποτελούν το πιο ζωντανό κομμάτι με την πιο ουσιαστική συμβολή στην διατήρηση της κοινωνικής συνοχής της υπαίθρου.

7. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Ο ΔΗΜΟΣ

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Στο Δήμο Φαλαισίας εμφανίζονται σοβαρά δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά προβλήματα τα οποία εντοπίζονται κυρίως στην πληθυσμιακή συρρίκνωση, στη γήρανση του πληθυσμού, στην εμφάνιση αυξημένης ανεργίας, στη συρρίκνωση του αγροτικού τομέα, στην έλλειψη επιχειρηματικότητας, με κατεύθυνση στην απασχόληση στις μονάδες της ΔΕΗ ή και σε συναφείς ή συμπληρωματικές προς αυτές δραστηριότητες.

Το φαινόμενο της πληθυσμιακής γήρανσης εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονο στις αγροτικές περιοχές, με αποτέλεσμα το ανθρώπινο δυναμικό που παραδοσιακά ασχολείται στις αγροτικές ασχολίες να εμφανίζεται γηρασμένο και χωρίς δυναμική ανανέωσης των γενεών. Σημαντικό πρόβλημα εντοπίζεται στο γεγονός ότι οι παραγωγικές ηλικίες και κυρίως οι νέοι έχουν αρκετά χαμηλή συμμετοχή στο συνολικό πληθυσμό της περιοχής. Επίσης το ανθρώπινο δυναμικό χαρακτηρίζεται από χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και έλλειψη εξειδίκευσης.

Οι κυριότεροι περιορισμοί ανάπτυξης του πρωτογενή τομέα είναι ο κατακερματισμός της γεωργικής γης, το μικρό μέγεθος κλήρου, ο χαμηλός βαθμός εκμηχάνισης της γεωργίας που οφείλεται στο προαναφερόμενο χαρακτηριστικό και ο χαμηλός δείκτης άρδευσης με συνέπεια τη μείωση της αποδοτικότητας των αγροτικών καλλιεργειών. Επίσης η εμμονή του αγροτικού εργατικού δυναμικού σε παραδοσιακές καλλιεργείες με χαμηλή παραγωγική αποδοτικότητα και ζήτηση που καθιστά ασύμφορη την ενασχόληση του αγροτικού πληθυσμού με τις συγκεκριμένες καλλιεργείες, καθώς και η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αποθάρρυνση των καλλιεργειών αυτών με μείωση της στήριξης των τιμών τους. Ανασταλτικός παράγοντας αποτελεί το γεγονός ότι το αγροτικό απασχολούμενο δυναμικό είναι μεγάλης ηλικίας, χαμηλής κατά βάση εκπαίδευσης και με πλήρη έλλειψη οργάνωσης σε συλλογικούς φορείς οι οποίοι θα βοηθούσαν την αγροτική ανάπτυξη.

Η φθίνουσα πορεία της φυτικής παραγωγής και των καλλιεργούμενων εκτάσεων καθώς και της ζωικής παραγωγής οφείλεται στη λειτουργία των μονάδων της ΔΕΗ η οποία λειτούργησε ανταγωνιστικά προς την ανάπτυξη της γεωργικής

δραστηριότητας καθώς και στην ανάληψη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε άλλους παραγωγικούς τομείς όπως η μεταποίηση.

Οι μεταποιητικές μονάδες της περιοχής ασχολούνται με τη μεταποίηση πρώτων υλών της περιοχής, κυρίως αγροτικά προϊόντα, με συνέπεια η φθίνουσα τάση της γεωργικής παραγωγής να έχει αρνητικές επιδράσεις στο μικρό μεταποιητικό τομέα της περιοχής. Οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι βιοτεχνίες-οικοτεχνίες οργανωμένες σύμφωνα με το οικογενειακό πρότυπο λειτουργίας με προβλήματα πρόσβασης στην τεχνική υποστήριξη, την τεχνογνωσία και τις συμβουλευτικές υπηρεσίες για την αξιοποίηση χρηματοδοτικών μέσων και προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο τριτογενής τομέας έχει αναπτυχθεί ελάχιστα διότι η ανάπτυξη του αστικού κέντρου της Μεγαλόπολης και η μικρή απόσταση καλύπτει τις ανάγκες της περιοχής σε υπηρεσίες και δεν επιτρέπει την ανάπτυξη του τομέα αυτού.

8. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

Δυνατότητες ανάπτυξης

Ιδιαίτερη σημασία για την περιοχή έχει η κατασκευή του νέου οδικού άξονα Τρίπολης- Καλαμάτας ο οποίος διέρχεται από την περιοχή και θα έχει σημαντικές θετικές επιπτώσεις όπως εξοικονόμηση χρόνου με την συντόμευση του χρόνου διαδρομής για επιβατικές και εμπορικές ροές, ενίσχυση της τουριστικής κίνησης κ.α.

Από τους φυσικούς πόρους δυνατότητες ανάπτυξης παρουσιάζουν οι ορεινοί όγκοι και τα δάση που μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων και μορφών εναλλακτικού τουρισμού, με βασικό στόχο την προστασία του φυσικού κάλλους και τον σεβασμό της οικολογικής ισορροπίας.

Ο τομέας των υποδομών έχει σημαντικά περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης με μέτρα και ενέργειες προς τις κατευθύνσεις της βελτίωσης των υποδομών του αγροτικού τομέα, των οδικών υποδομών, της τουριστικής υποδομής, των κοινωνικών και λοιπών τεχνικών υποδομών με στόχο την βελτίωση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων αλλά και την υποβοήθηση και ενίσχυση της τουριστικής δραστηριότητας στη περιοχή.

Στον πρωτογενή τομέα επιβάλλεται πλέον η αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων για επενδύσεις που είτε θα βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα, παραγωγικότητα και εμπορευσιμότητα των προϊόντων είτε θα διευκολύνουν την

στροφή της παραγωγής προς προϊόντα με καλές προοπτικές όπως ποιοτική παραγωγή, βιολογικές καλλιέργειες κ.α.

Στο τομέα της μεταποίησης οι προοπτικές ανάπτυξης συνίστανται στην ύπαρξη αγροτικής παραγωγής, κυρίως στην εκμετάλλευση της πρωτογενούς παραγωγής με έμφαση στην τυποποίηση των γεωργικών προϊόντων και στην παραγωγή επώνυμων προϊόντων.

Στον τριτογενή τομέα η περιοχή έχει δυνατότητες για την ανάπτυξη ενός διαφορετικού προτύπου τουρισμού που στηρίζεται στις εναλλακτικές ή ήπιες μορφές τουρισμού. Η περιοχή διαθέτει ανεκμετάλλευτους τουριστικούς πόρους, η αξιοποίηση των οποίων μπορεί να τους μετατρέψει σε πόλους τουριστικής έλξης. Οι τουριστικοί αυτοί πόροι εντοπίζονται στα φυσικά οικοσυστήματα (ορεινά τοπία, δάση, ελατόδασος Ταυγέτου, πηγές Ευρώτα κλπ) καθώς και στην ποικιλία ιστορικού και μνημειακού πλούτου (βυζαντινά μνημεία, παραδοσιακοί οικισμοί κλπ). Οι ήπιες μορφές τουρισμού είναι εκείνες που σήμερα προωθούνται και ενισχύονται οικονομικά από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ λειτουργούν συμπληρωματικά με τις πρωτογενείς δραστηριότητες, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές.

Ωστόσο η τουριστική ανάπτυξη απαιτεί βελτίωση της υπάρχουσας τουριστικής υποδομής και δημιουργία νέας στις περιοχές με τουριστικό ενδιαφέρον, προβολή και διαφήμιση των πόρων της περιοχής και κατάλληλα εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

Από την ανάλυση των χαρακτηριστικών της περιοχής των προβλημάτων και των δυνατοτήτων ανάπτυξης προκύπτουν οι γενικοί αναπτυξιακοί στόχοι του Δήμου, η εξειδίκευσή τους σε ειδικούς στόχους και συγκεκριμένα έργα.

Γενικοί αναπτυξιακοί στόχοι

Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Παράλληλα με την εγκατάλειψη της αγροτικής υπαίθρου έχουμε και μείωση των εξυπηρετήσεων σε υποδομές και υπηρεσίες των κατοίκων που απομένουν σε περιοχές όπου υπάρχει εκροή ανθρώπινου δυναμικού. Απαιτείται η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων με την ύπαρξη κατάλληλων υποδομών και υπηρεσιών προκειμένου να υπάρχουν οι προϋποθέσεις παραμονής του νέου και παραγωγικού πληθυσμού.

Αναδιάρθρωση και διεύρυνση της Παραγωγικής βάσης της περιοχής με την ανάπτυξη και την βελτιστοποίηση του αγροτικού τομέα και την ήπια τουριστική ανάπτυξη.

Οι λειτουργίες της ΔΕΗ στη περιοχή δρουν ανταγωνιστικά στην αγροτική και τουριστική δραστηριότητα καθώς και στη τουριστική αξιοποίηση των φυσικών πόρων. Το εργατικό δυναμικό δεν απασχολείται στον αγροτικό τομέα ή σε άλλες δραστηριότητες αναμένοντας την πρόσληψη του στη ΔΕΗ. Το μοντέλο αυτό έχει φτάσει στα όρια του με κίνδυνο μεγέθυνσης της ανεργίας και συρρίκνωσης της παραγωγικής βάσης. Μόνη διέξοδος η ανάπτυξη δραστηριοτήτων στον αγροτικό τομέα με την δημιουργία και τουριστικών δραστηριοτήτων που δρουν συμπληρωματικά.

Διατήρηση ή και αύξηση της απασχόλησης.

Η αυξημένη ανεργία στη περιοχή καθώς και το μικρό μέγεθος του πρωτογενή τομέα ο οποίος δεν απορροφά εργατικό δυναμικό, δημιουργεί τις προϋποθέσεις εξόδου του άνεργου εργατικού δυναμικού εκτός περιοχής για αναζήτηση απασχόλησης με κίνδυνο μετανάστευσης και επιδείνωση του δείκτη γήρανσης. Απαιτείται αύξηση της απασχόλησης σε νέες δραστηριότητες με κατεύθυνση την πολυδραστηριότητα σε συμπληρωματικές παραγωγικές δράσεις.

Σταδιακή άμβλυνση του βαθμού εξάρτησης της περιοχής από τη λειτουργία των μονάδων της ΔΕΗ.

Η εξάρτηση της περιοχής από την λειτουργία των μονάδων της ΔΕΗ είναι έντονη, ενώ ταυτόχρονα αυτό έχει λειτουργήσει ανασταλτικά στη δημιουργία δραστηριοτήτων στον αγροτικό και τουριστικού τομέα. Απαιτείται σταδιακή απεξάρτηση της οικονομικής ζωής της περιοχής από την λειτουργία των μονάδων της ΔΕΗ η οποία σταδιακά θα μειωθεί μέχρι την πλήρη παύση της.

Ειδικό αναπτυξιακό στόχο:

Εκσυγχρονισμός και βελτιστοποίηση του αγροτικού παραγωγικού προτύπου.

Επειδή ο αγροτικός τομέας παρουσιάζει έντονη φθίνουσα πορεία, με χαμηλές αποδόσεις απαιτείται ο εκσυγχρονισμός των εκμεταλλεύσεων με διαφοροποίηση των προϊόντων προς την κατεύθυνση βελτιωμένης ποιότητας, παραγωγή επώνυμων προϊόντων ποιότητας, μερική αναδιάρθρωση καλλιεργειών (εκπόνηση μελέτης),

εγχειοβελτιωτικά έργα, βελτίωση και μεγέθυνση της μελισσοκομίας, ορθολογική εκμετάλλευση και αξιοποίηση του δασικού πλούτου με ενεργοποίηση του νέου εργατικού δυναμικού.

Ανάδειξη, προστασία και τουριστική αξιοποίηση των φυσικών και τουριστικών πόρων της περιοχής.

Στη περιοχή υπάρχει σημαντικός πλούτος φυσικών, ιστορικών και πολιτιστικών πόρων, εφόσον αυτοί αναδειχθούν και αξιοποιηθούν κατάλληλα θα δημιουργηθεί ένα δίκτυο τουριστικών πόρων το οποίο μπορεί να λειτουργήσει σαν ένας σημαντικός παραγωγικός συντελεστής.

Δημιουργία ήπιων τουριστικών υποδομών και ανάπτυξη τουριστικών υπηρεσιών.

Για μια ήπια εναλλακτική τουριστική ανάπτυξη στη περιοχή είναι αναγκαία η δημιουργία τουριστικών υποδομών και η ανάπτυξη τουριστικών υπηρεσιών, σε συνδυασμό με την ανάδειξη, προστασία και τουριστική αξιοποίηση των φυσικών και ιστορικών πόρων της Περιοχής. Οι υποδομές αναφέρονται σε τουριστικά καταλύματα μικρής κλίμακας, υποδομές σίτισης και παροχή άλλων εξυπηρετήσεων. Ο στόχος αυτός προϋποθέτει ευαισθητοποίηση, πληροφόρηση και ενίσχυση των κατοίκων της περιοχής για ανάληψη επενδυτικών δραστηριοτήτων.

Βελτίωση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου και ειδικότερα εργατικού δυναμικού της περιοχής.

Για την ανάληψη οποιασδήποτε αναπτυξιακής διαδικασίας προϋπόθεση είναι η ύπαρξη του αναγκαίου κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού. Για την αναδιάρθρωση και διεύρυνση των παραγωγικών δραστηριοτήτων απαιτείται αναβάθμιση και βελτίωση των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής με έντονες δράσεις πληροφόρησης, ενημέρωσης και κατάρτισης. Απαιτείται κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό το οποίο θα λειτουργήσει υποστηρικτικά στους τοπικούς φορείς (Δήμο), σχεδιάζοντας, προγραμματίζοντας, παρακολουθώντας και αξιολογώντας από κοινού τις δράσεις που απαιτούνται για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων, ενώ παράλληλα θα κινητοποιήσει και θα υποστηρίξει το ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής.

Η αξιοποίηση - ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού μέσω προγραμμάτων ευαισθητοποίησης, πληροφόρησης και κατάρτισης αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της περιοχής.

B. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΔΡΑΣΗΣ

1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Μετά την πλήρη καταστροφή των βοσκοτόπων στη περιοχή του Δήμου Φαλαισίας, από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού 2007 οι κτηνοτρόφοι αντιμετώπισαν έντονα το πρόβλημα της εξεύρεσης πόρων βόσκησης για τα αιγοπρόβατα της περιοχής. Το πρόβλημα αυτό προέκυπτε ως άμεσο μετά την εξαφάνιση κάθε βλάστησης από την πυρκαγιά, αλλά και ως μεσομακροπρόθεσμο λόγω της επιβολής απαγόρευσης βόσκησης με βάση τον Ν. 998/79 για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Η βελτίωση των βοσκοτόπων αποτελούσε έτσι και αλλιώς επιτακτική ανάγκη και πριν τις πυρκαγιές καθώς είχε υποβαθμιστεί ποιοτικά και ποσοτικά η βοσκήσιμη ύλη που παράγονταν στην περιοχή λόγω της έλλειψης διαχείρισης.

Η καλλιέργεια επιλεγμένων λειμώνιων φυτών για την βελτίωση των βοσκοτόπων έχει σαν αποτέλεσμα την ποιοτική και ποσοτική αύξηση της βιομάζας με συνέπεια την καλύτερη διατροφή και κάλυψη των αναγκών των ζώων και τελικά την αύξηση της αποδοτικότητας τους. Από την άλλη πλευρά η παραγωγή από την εκμετάλλευση της απαραίτητης βλάστησης για την βόσκηση των ζώων με σκοπό την αντικατάσταση των αγοραζόμενων ζωοτροφών (συμπυκνωμένων και χονδροειδών) έχει ως συνέπεια τη σημαντική μείωση του κόστους παραγωγής.

Πέρα όμως από την οικονομικότητα στην διατροφή των ζώων, η βόσκηση έχει σημαντικά θετική επίδραση στην υγεία των ζώων λόγω της διαβίωσης και της κίνησής τους στο ύπαιθρο, αλλά και λόγω των συστατικών που περιέχει η βοσκή με αποτέλεσμα να ενισχύεται ακόμη περισσότερο η οικονομικότητα της παραγωγής.

Οι ανασυσταμένοι βοσκότοποι παρέχουν άφθονη χαμηλού κόστους ισορροπημένη τροφή (ενέργεια, πρωτεΐνες, ανόργανα στοιχεία) για τα βόσκοντα ζώα που περιέχει επίσης συστατικά με σημαντικό ρόλο στην υγεία των ζώων και την ποιότητα των ζωικών προϊόντων. Έτσι τα φυτοφάγα αγροτικά ζώα τουλάχιστον κατά την περίοδο ανάπτυξης της γλώης δεν έχουν ανάγκη από συμπληρωματικές ζωοτροφές για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Με τον τρόπο αυτό στηρίζεται η ποιμενική κτηνοτροφία της περιοχής η οποία μπορεί να καλύπτει σημαντικό μέρος από τις θρεπτικές της ανάγκες βόσκοντας την αυτοφυή βλάστηση.

2. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Η δράση περιλαμβάνει την καλλιέργεια λειμώνων φυτών για την βελτίωση ιδιωτικών βοσκοτόπων από μια ομάδα είκοσι περίπου κτηνοτρόφων που θα υλοποιηθεί με τις εξής διαδικασίες:

- ❖ μελέτη της τοπικής κτηνοτροφικής γλωρίδας με επιτόπια έρευνα
- ❖ επιλογή καταλλήλων θέσεων (εδαφοκλιματικές συνθήκες)
- ❖ επιλογή των κατάλληλων λειμώνων φυτών (μίγματα φυτών)
- ❖ τεχνική υποστήριξη των παραγωγών για την εγκατάσταση του λειμώνα
- ❖ τεχνική υποστήριξη των παραγωγών για την διαχείριση του τεχνητού λειμώνα

Γ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΦΑΣΕΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Αντικείμενο της δράσης αποτελεί:

- ❖ Η μελέτη της τοπικής κτηνοτροφικής γλωρίδας με επιτόπια έρευνα και συστηματικό προσδιορισμό (χαρτογράφηση μέσω της αποτύπωσης της ακριβούς θέσης συλλογής των φυτών, των εδαφολογικών και κλιματικών δεδομένων των περιοχών προέλευσης των φυσικών πληθυσμών).

Μελετήθηκαν τα εδαφολογικά χαρακτηριστικά σε διάφορες θέσεις, τα αποτελέσματα των οποίων παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα 14.

Πίνακας 14. Εδαφολογικά χαρακτηριστικά θέσεων καλλιέργειας λειμώνων φυτών

	CaCO₃ (%)	pH	Ολικό N (%)	Οργ. Ουσία (%)	K μg/g	P μg/gr	Na μg/g
Θέση 1	0	6,6	0,320	3,85	300	35,5	30
Θέση 2	13,3	8,1	0,280	2,52	228	32,8	36
Θέση 3	0	6,3	0,200	2,45	214	25,0	20
Θέση 4	0	5,8	0,250	1,90	114	20,0	6
Θέση 5	0	6,9	0,211	2,68	124	11,3	48
Θέση 6	1,2	7,7	0,358	3,68	176	10,3	74
Θέση 7	0	6,9	0,322	3,21	116	12,6	38
Θέση 8	0	6,8	0,223	2,54	125	8,3	40

Είναι εμφανές ότι τα εδάφη είναι ουδέτερα έως ελαφρά όξινα, φτωχά σε ασβέστιο, άζωτο και φωσφόρο. Οι εκτάσεις της περιοχής χαρακτηρίζονται από ικανοποιητικά βάθη εδαφών, με ήπιες κλίσεις και χωρίς στοιχεία παθογένειας.

❖ Αξιολόγηση των κλιματικών χαρακτηριστικών της περιοχής για την επιλογή του μίγματος των ειδών που θα καλλιεργηθούν.

Ο πίνακας 15 που ακολουθεί παρουσιάζει τα βασικά κλιματικά στοιχεία της περιοχής που προέρχονται από τον σταθμό της Μεγαλόπολης. Είναι εμφανές ότι το κλίμα της περιοχής είναι ήπιο με μέσες χειμερινές θερμοκρασίες αισθητά πάνω από 0 °C και μέσες θερινές κάτω των 30 °C. Η ξηρή περίοδος επίσης περιορίζεται στους καλοκαιρινούς μήνες.

Πίνακας 15. Βασικά κλιματικά στοιχεία της περιοχής

ΜΗΝΑΣ	Μέση μέγιστη	Μέση ελάχιστη	Μέση °C	Υετός mm
Ιανουάριος	8,8	3,6	5,9	84,2
Φεβρουάριος	9,8	4,0	6,6	56,6
Μάρτιος	13,8	6,8	9,9	161,4
Απρίλιος	17,8	9,8	13,6	68,6
Μάιος	22,1	13,6	17,5	28,0
Ιούνιος	27,2	18,3	22,3	9,8
Ιούλιος	29,2	19,9	24,2	3,8
Αύγουστος	31,0	21,7	25,7	7,6
Σεπτέμβριος	24,0	16,6	19,7	56,6
Οκτώβριος	19,4	12,8	15,6	142,2
Νοέμβριος	15,6	10,6	12,8	203,0
Δεκέμβριος	10,5	5,9	8,0	235,4

Το μίγμα που συστήνεται για την αναχλόαση των εκτάσεων στο Δήμο Φαλαισίας είναι σε αναλογία 3:2:1 τα παρακάτω είδη:

- Festuca arundinacea (πολυετές αγρωστώδες για μόνιμες βοσκές)
- Lolium perenne (πολυετές αγρωστώδες για μόνιμες βοσκές)
- Trifolium repens (ψυχανθές για πολυετές ξηρικές βοσκές)

❖ Επιλογή των κατάλληλων αγροκτημάτων των παραγωγών

Για τον παραπάνω σκοπό επελέγησαν κτηνοτρόφοι οι οποίοι διέθεταν εκτάσεις κατάλληλες για καλλιέργεια, με ικανοποιητικό βάθος εδάφους, με ήπιες κλίσεις και οι οποίοι επέδειξαν διάθεση συνεργασίας.

❖ Τεχνική καλλιέργειας – σπορά λειμώνιων φυτών

Για την εφαρμογή αυτής της βελτίωσης θα πρέπει:

- να καλλιεργηθούν οι εκτάσεις με «ψιλοχωμάτισμα» στο επιφανειακό στρώμα του εδάφους και να ακολουθήσει διασπορά βασικού λιπάσματος τύπου (11-15-15) σε ποσότητα 50kg/στρέμμα.

- Η σπορά του μίγματος των νομευτικών ειδών θα πρέπει να ακολουθηθεί από επιμελημένο κυλίνδρισμα του εδάφους ώστε να επιτευχθεί καλή επαφή των σπόρων με το έδαφος χωρίς να μπει ο σπόρος βαθιά στο χώμα.

❖ Διαχείριση βόσκησης του λειμώνα

Ύστερα από την αρχική περίοδο εξασφάλισης της εγκατάστασης των φυτών, η βόσκηση θα πρέπει να γίνεται κατά την διάρκεια του έτους με βοσκοφορτώσεις αντίστοιχες της βοσκοϊκανότητας

Πρέπει να διασφαλίζεται η δημιουργία σποροαποθέματος στο έδαφος με την αναστολή της βόσκησης την κατάλληλη εποχή. Η φυσική ανανέωση της βλάστησης εξασφαλίζεται με τις πρώτες βροχές του φθινοπώρου.

3. ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Το Νοέμβρη του 2009 εγκατασταθήκαν 115 στρέμματα τεχνητών λειμώνων και απομένουν άλλα 85 στρ. τα οποία λόγω των παρατεταμένων βροχοπτώσεων δεν σπάρθηκαν, έτσι η σπορά αναβλήθηκε για τον Μάρτη του 2010. Η διάρκεια των φάσεων υλοποίησης της δράσης φαίνεται στον πίνακα 16 που ακολουθεί.

Πίνακας 16: Διάρκεια των φάσεων υλοποίησης της δράσης

Μήνες/ Πακέτα Εργασιών	ΦΕΒ 2010	ΜΑΡ 2010	ΑΠΡ 2010	ΜΑΪ 2010	ΙΟΥΝ 2010	ΙΟΥΛ 2010	ΑΥΓ 2010	ΣΕΠ 2010	ΟΚΤ 2010	ΝΟΕ 2010	ΔΕΚ 2010
ΠΕ1											
ΠΕ2											
ΠΕ3											

ΠΕ1: Προετοιμασία του εδάφους και εγκατάσταση των υπολοίπων 85 στρ. τεχνητών λειμώνων,

ΠΕ2: Ενημέρωση των παραγωγών για τη σωστή διαχείριση των τεχν. λειμώνων,

ΠΕ3: Εφαρμογή προγράμματος περιοδικής βόσκησης των ήδη εγκατεστημένων τεχν. λειμώνων.

Δ. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΗΣ

1. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Ο Δήμος Φαλαισίας έχει υπογράψει προγραμματική σύμβαση με το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών για την τεχνική υποστήριξη για την υλοποίηση της δράσης.

2. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Στον πίνακα 17 που ακολουθεί αναλύεται το κόστος εγκατάστασης λειμώνων φυτών για την βελτίωση των βοσκοτόπων.

Πίνακας 17: Κόστος εγκατάστασης λειμώνων φυτών

ΕΙΔΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	€/στρ
Σπόροι λειμώνων φυτών	17,0
Λίπασμα	15,5
Προετοιμασία εδάφους	50,0
Σπορά	
Κυλίνδρισμα εδάφους	
Συνολικό κόστος βελτίωσης	82,5

Ε. ΠΟΣΟΤΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΩΦΕΛΕΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

Οι βοσκότοποι στη περιοχή δεν βρίσκονται σήμερα στην καλύτερη δυνατή κατάσταση. Πολλές βοσκές έχουν αλλοιωθεί ως προς τη σύνθεση της χλωρίδας τους με την επικράτηση ανεπιθύμητων φυτών, με πρακτικό αποτέλεσμα να έχουν πολύ χαμηλή παραγωγή. Σε άλλες περιπτώσεις έχουν υποβαθμιστεί τελείως με αποτέλεσμα να παρουσιάζουν όψη γυμνού εδάφους, ενώ σε άλλες τα παραγωγικά φυτά έχουν εξαφανιστεί και τη θέση τους έχουν πάρει βλαβερά φυτά. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης των βοσκοτόπων είναι η αδυναμία τους να θρέψουν τον αναμενόμενο αριθμό ζώων, με επακόλουθο τα ζώα που βόσκουν εκεί να υποσιτίζονται και να μειώνεται έτσι η παραγωγικότητά τους.

Στο γεγονός της σοβαρής υποβάθμισης των βοσκών έχουν συμβάλει οι καταστροφές της βλάστησης από τις πυρκαγιές του 2007 καθώς και η καταστροφική επίδραση της διάβρωσης του εδάφους από τις πλημμύρες που ακολούθησαν. Έτσι σήμερα, αν θέλουμε να αναπτύξουμε την κτηνοτροφία μιας περιοχής, πρέπει με κάθε τρόπο να βελτιώσουμε τους βοσκοτόπους.

Σε σχέση με τον φυσικό βοσκότοπο ο βελτιωμένος παράγει διπλάσια ποσότητα βιομάζας υψηλότερης θρεπτικής αξίας, με την επιλογή των κατάλληλων λειμώνιων φυτών.

Η αναμενόμενη παραγωγή των βελτιωμένων βοσκοτόπων υπολογίζεται σε 750 kg Ξηράς Ουσίας χλόης ανά στρέμμα μετά τον πρώτο χρόνο από την εγκατάσταση. Η παραγωγή αυτή μπορεί να είναι υψηλότερη αν εφαρμοσθεί αριστοποίηση της διαχείρισης, αλλά ακόμη και σε αυτό το επίπεδο η παραγωγή αυτή μπορεί από την άποψη του περιεχομένου σε θρεπτική αξία να συγκριθεί με την παραγωγή 300 kg καρπού αραβοσίτου και 250 kg καρπού σόγιας. Οι εν λόγω ποσότητες ζωοτροφών με βάση τις τρέχουσες τιμές χονδρικής αγοράς αντιπροσωπεύουν κόστος 150 Ευρώ, οπότε ήδη από τον πρώτο χρόνο της εγκατάστασης έχει υπερκαλυφθεί το κοστολόγιο της παραγωγής. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατά τα επόμενα 3-4 χρόνια δεν απαιτούνται άλλα έξοδα, για την διατήρηση της παραγωγής, πλην της λίπανσης.

ΣΤ. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

(ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ)

Η επιτυχημένη πιλοτική εφαρμογή της καλλιέργειας λειμώνιων φυτών θα έχει θετικές επιδράσεις:

- ❖ Επέκταση σε περισσότερες εκτάσεις βοσκοτόπων από τους αρχικούς παραγωγούς αλλά και με συμμετοχή άλλων κτηνοτρόφων,
- ❖ Βελτίωση της σύστασης των εδαφών (δομή, υδατοχωρητικότητα και παραγωγικότητα) και έλεγχος της διάβρωσης,
- ❖ Αποτροπή της πύκνωσης της θαμνώδους βλάστησης μειώνοντας τους κινδύνους εμφάνισης ανεξέλεγκτης πυρκαγιάς,
- ❖ Βελτίωση των τοπίων και του περιβάλλοντος γενικότερα,
- ❖ Βελτίωση του εισοδήματος των κτηνοτρόφων με αποτέλεσμα την συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο συμβάλλοντας στην κοινωνική συνοχή και την τοπική οικονομία της περιοχής βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής των κατοίκων.

Z. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

- ❖ Τεχνική υποστήριξη και ενημέρωση των παραγωγών
- ❖ Απόκτηση εμπειρίας και γνώσης των παραγωγών για την καλλιέργεια λειμώνιων φυτών
- ❖ Ιδιαίτερη προσοχή στην τεχνική της σποράς (ψιλοχωμάτισμα – κυλίνδρισμα) για να είναι επιτυχημένη
- ❖ Πιστή εφαρμογή των κανόνων διαχείρισης βόσκησης του λειμώνα ώστε να εξασφαλίζεται η ανανέωση της βλάστησης

H. ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Οι παραγωγοί πρέπει να αναλάβουν μόνοι τους το κόστος βελτίωσης των ιδιωτικών βοσκοτόπων ενώ σε περίπτωση κοινοτικών βοσκοτόπων το κόστος μπορεί να το αναλάβει ο Δήμος.

Θ. ΠΡΟΟΔΟΣ ΔΡΑΣΗΣ – ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Έχουν πραγματοποιηθεί:

- ❖ Ημερίδα ενημέρωσης των ενδιαφερόμενων παραγωγών από τους καθηγητές Γ. Οικονόμου και Ι. Χατζηγεωργίου
- ❖ Μελέτη των χλωριδικών χαρακτηριστικών των βοσκοτόπων με επιτόπια έρευνα
- ❖ Εδαφολογικές αναλύσεις των βοσκοτόπων
- ❖ Επιλογή κατάλληλων λειμώνιων φυτών για την περιοχή
- ❖ Προετοιμασία των εδαφών και σπορά συνολικής έκτασης 115 στρεμμάτων (τέλη Νοεμβρίου) (εικ.2,3)
- ❖ Φύτρωμα των επιλεγμένων ειδών (τέλη Φεβρουαρίου) (εικ.4,5)

Εικόνα 2 Προετοιμασία του εδάφους για σπορά

Εικόνα 3 Κυλίνδρισμα μετά τη σπορά των επιλεγμένων ειδών

Εικόνα 4. Διαφορά ποιότητας βοσκήσιμης ύλης σε βελτιωμένο λειμώνα (αριστερά) σε σχέση με τον αβελτίωτο (δεξιά)

Εικόνα 5. Επιτυχής εγκατάσταση επιλεγμένων ειδών

Προβλήματα:

- ☞ Έλλειψη κατάλληλου μηχανολογικού εξοπλισμού από τους παραγωγούς με αποτέλεσμα την δυσκολία κατάλληλης επεξεργασίας του εδάφους και την αύξηση του κόστους εγκατάστασης του λειμώνα,
- ☞ Μικρές εκτάσεις των επί μέρους αγροτεμαχίων βοσκοτόπων που δυσκολεύουν την διαχείριση της βόσκησης του συνόλου του κοπαδιού για τον κάθε παραγωγό
- ☞ Δυσκολία στην πιστή εφαρμογή του προγράμματος βόσκησης των βελτιωμένων εκτάσεων λόγω της πολυδραστηριότητας των παραγωγών και των παγιωμένων αντιλήψεών τους.